

Opinia prawna Rzecznika Praw Doktoranta KRD w przedmiocie wypłaty stypendium doktorantom realizującym program „Doktorat wdrożeniowy”

I. Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest analiza prawna zasad wypłaty stypendium doktoranckiego doktorantom realizującym program „Doktorat wdrożeniowy”.

II. Podstawa faktyczna

Opinia została wydana w odpowiedzi na zgłoszenia kierowane do Krajowej Reprezentacji Doktorantów przez doktorantów realizujących program „Doktorat wdrożeniowy” w zakresie wskazanym w pkt I. Zgłoszenia te dotyczą problemu znacznych opóźnień w wypłatach stypendiów doktoranckich przez podmioty prowadzące szkoły doktorskie. Jest on spowodowany długotrwałym procesem sprawozdawczym, od którego pomyślnego wyniku zależy wypłata środków pieniężnych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na stypendia doktoranckie w ww. programie.

III. Podstawa prawna

Akty powszechnie obowiązujące

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm. – dalej jako: PrSzkolWyżN).
3. Ustawa o zmianie ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 859 – dalej jako: USTiNZm).

Inne dokumenty

Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 08 kwietnia 2025 r. o ustanowieniu programu pod nazwą „Doktorat wdrożeniowy 2025” i naborze wniosków (dalej jako: Komunikat).

IV. Analiza prawna

Formuła „Doktoratu wdrożeniowego” stanowi realizację programu ustanowionego przez właściwego ministra ds. nauki i szkolnictwa wyższego na podstawie art. 376 ust. 1 PrSzkolWyżN. O ustanowieniu programu i naborze wniosków minister ogłasza w BIP na swojej stronie podmiotowej.

W doktrynie wskazuje się, że „ustanowienie programu czy przedsięwzięcia przez ministra następuje w bliżej nieokreślonej formie, która następnie jest komunikowana w BIP. Jednak to ten komunikat, w myśl art. 376 ust. 3 PrSzkolWyżN, "określa" zasadnicze elementy związane z programem czy przedsięwzięciem. Tym samym nie jest to akt informacyjny, jak sugerować mógłby ust. 2, lecz normotwórczy” (A. Jakubowski (w:) A. Jakubowski (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, wyd. 1, 2023, art. 376, Legalis). Powierzenie kompetencji do uregulowania we właściwym komunikacie treści normatywnych, które winny być regulowane przez akty prawa powszechnie obowiązującego rodzi istotne wątpliwości co do konstytucyjności takiego rozwiązania (zob. *Ibidem*). Nie rozstrzygając jednak rzeczonyj kwestii - Rzecznik Praw Doktoranta KRD stoi w tym zakresie na stanowisku, iż treść komunikatu ministra ustanawiająca program lub przedsięwzięcie skierowane do doktorantów każdorazowo winny respektować wszelkie ich prawa wynikające z powszechnie obowiązującego prawa.

W oparciu o art. 376 PrSzkolWyżN cyklicznie ustanawiany jest program „Doktorat wdrożeniowy”. Po raz pierwszy program ten ogłoszono w 2017 r. w związku z wejściem w życie USTiNZm. Celem tego aktu było z jednej strony „uregulowanie ścieżki kariery akademickiej opartej na prowadzeniu badań naukowych, ukierunkowanych na zastosowanie ich wyników w sferze gospodarczej lub społecznej”, z drugiej ustanowienie programu pod nazwą „Doktorat wdrożeniowy”, służącego dofinansowaniu „kosztów związanych ze studiami doktoranckimi, na których kształcenie odbywa się we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z przedsiębiorcą lub innym podmiotem, zainteresowanym określonym obszarem badań naukowych” (zob. uzasadnienie druku sejmowego Nr 1287, Sejm RP VIII kadencji, s. 1) – (K. Dobrzeńcki (w:) W. Kiełbaśiński, B. Pietrzyk-Tobiasz, M. W. Kuliński (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce dla studenta i doktoranta – komentarz praktyczny*, wyd. 1, 2024).

Ponadto, jak wskazano w aktualnym Komunikacie, przedmiotem programu jest tworzenie warunków do rozwoju współpracy podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki z otoczeniem społeczno-gospodarczym, prowadzonej w ramach szkół doktorskich i polegającej na kształceniu doktorantów we współpracy z zatrudniającymi ich przedsiębiorcami albo innymi podmiotami, której efektem będzie wdrażanie w tych podmiotach wyników prowadzonej przez doktorantów działalności naukowej.

Stosownie do treści Komunikatu, podmiotami uprawnionymi do udziału w programie są prowadzące szkoły doktorskie: 1) uczelnie akademickie, 2) instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, 3) instytuty badawcze, 4) międzynarodowe instytuty naukowe utworzone na podstawie odrębnych ustaw, działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, 5) Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego – dla których przyznanie środków finansowych stanowiących wsparcie w ramach programu nie stanowiłoby pomocy państwa zgodnie z art. 107 i art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwane dalej „wnioskodawcami”. Jednostki te są zatem „organizatorami” całego procesu aplikacyjnego, a w razie pomyślnego wyniku - realizacji projektu wdrożeniowego zakwalifikowanego do programu przez osobę, która podejmie naukę w szkole doktorskiej. Jednostki te otrzymują również środki finansowe

na realizację projektu badawczo-wdrożeniowego oraz pokrycie kosztów kształcenia w szkole doktorskiej (III.4 Komunikatu)

Doktorat wdrożeniowy jest więc szczególną formułą realizowania kształcenia doktoranckiego, która ukierunkowana na aplikacyjny wymiar realizowanego projektu badawczego. Podkreślenia wymaga jednak fakt, iż zarówno doktorant realizujący doktorat wdrożeniowy, jak i doktorant odbywający standardowy model kształcenia posiadają tożsame prawa i obowiązki wynikające ze statusu doktoranta – aktów powszechnie obowiązujących oraz aktów wewnętrznych przyjętych w danym podmiocie prowadzącym szkołę doktorską, na czele z regulaminem szkoły doktorskiej. Do praw tych w szczególności zaliczyć można prawo do zawieszenia kształcenia, do przedłużenia terminu na złożenie rozprawy doktorskiej, do przerw wypoczynkowych oraz otrzymywania stypendium doktoranckiego.

W kontekście realizacji doktoratu wdrożeniowego oraz zgłaszanych problemów uwagę zwrócić trzeba na ostatnie z wymienionych uprawnień przysługujących doktorantom – prawo do stypendium doktoranckiego.

W obecnym stanie prawnym stypendium doktoranckie w szkołach doktorskich przysługuje doktorantom z mocy samego prawa. Przepis art. 209 ust. 1 PrSzkolWyzN stanowi bowiem, iż stypendium doktoranckie otrzymuje doktorant nieposiadający stopnia doktora. W konsekwencji można wyróżnić dwie zasadnicze przesłanki otrzymywania przedmiotowego stypendium. Pierwsza z nich – przesłanka pozytywna – to posiadanie statusu doktoranta, a więc statusu osoby, która wpisana jest na listę doktorantów (*ergo* nie została z tej listy skreślona) oraz złożyła ślubowanie. Druga przesłanka o charakterze negatywnym, czyli eliminującym uprawnienie do otrzymywania stypendium to posiadanie przez daną osobę stopnia naukowego doktora.

W doktrynie przyjmuje się, że wypłata stypendium następuje w drodze czynności materialno-technicznej, co oznacza brak konieczności wydawania jakiegokolwiek aktu (decyzji administracyjnej) przed podmiot prowadzący szkołę doktorską (tak: Ł. Kierznowski (w:) A. Jakubowski (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2023, art. 209, Legalis; W. Kiełbasiński, B. Pietrzyk-Tobiasz, (w:) W. Kiełbasiński, B. Pietrzyk-Tobiasz, M. W. Kuliński (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce dla studenta i doktoranta – komentarz praktyczny. Komentarz | Linia orzecznicza*, Warszawa 2024, art. 209, Legalis). Odmiennie stanowisko zaprezentowano jednak w orzecznictwie – zob. wyrok WSA w Krakowie z 8.9.2022 r., III SA/Kr 588/22, Legalis).

Zgodnie zaś z art. 209 ust. 4 PrSzkolWyzN wysokość miesięcznego stypendium doktoranckiego wynosi co najmniej: 1) 37% wynagrodzenia profesora - do miesiąca, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa; 2) 57% wynagrodzenia profesora - po miesiącu, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa.

Warto zauważyć, że ustawa nie determinuje jednoznacznie podmiotu finansującego stypendium doktoranckie - w treści art. 209 ust. 9 PrSzkolWyzN wskazano tylko, że stypendium doktoranckie wypłaca podmiot prowadzący szkołę doktorską. Zatem niezależnie

do źródła finansowania stypendium – winno być ono wypłacone przez podmiot prowadzący szkołę doktorską w wysokości nie niższej niż kwoty minimalne wskazane w ustawie.

W tym miejscu trzeba odnieść się należy do treści Komunikatu, w którym to wskazuje się, że środki finansowe przyznane w ramach programu „Doktorat wdrożeniowy” wnioskodawca (uprawniony podmiot prowadzący szkołę doktorską) przeznaczają na stypendium doktoranckie, o którym mowa w art. 209 ust. 1 PrSzkolWyżN. W tegorocznym Komunikacie ustanowiono (III.7.), iż miesięczna kwota przyznana w ramach programu na sfinansowanie stypendium doktoranckiego dla doktoranta wynosi: 1) 42% wynagrodzenia profesora, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 137 ust. 2 PrSzkolWyżN – do miesiąca, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa, o której mowa w art. 202 ust. 2 ustawy; 2) 64% wynagrodzenia profesora, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 137 ust. 2 PrSzkolWyżN – po miesiącu, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa, o której mowa w art. 202 ust. 2 PrSzkolWyżN. Postanowienia Komunikatu przewidują zatem wyższe wysokości stypendium doktoranckiego, niż gwarantowane w ustawie kwoty minimalne.

Mając na względzie powyższe należy zaznaczyć, że **forma i sposób wypłaty środków pieniężnych przeznaczonych na sfinansowanie stypendiów doktoranckich dla osób realizujących program „Doktorat wdrożeniowy” w żaden sposób nie uchybia i nie znosi skuteczności norm wynikających z art. 209 ust. 1 i 9 PrSzkolWyżN**. W związku z powyższym, brak bądź opóźnienie w wypłacie ww. środków przez Ministerstwo, nawet spowodowane nieprawidłowościami w składanym raporcie, nie może pozbawiać doktorantów prawa do otrzymania stypendium doktoranckiego. W takiej sytuacji **obowiązkiem podmiotu prowadzącego szkołę doktorską jest wypłata stypendium** ze środków własnych z uwagi na jednoznaczną treść ww. przepisów. Co istotne, zgodnie z zastosowaną techniką prawodawczą – stypendium doktoranckie jest świadczeniem wypłacanym w transzach miesięcznych (zob. art. 209 ust. 4 PrSzkolWyżN). Z tego względu kilkumiesięczne opóźnienia w wypłacie stypendiów doktoranckich doktorantom wdrożeniowym nie odpowiadają powszechnie obowiązującym przepisom prawa i mogą stanowić przejaw nierównego traktowania, naruszając standardy konstytucyjne wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) oraz zasady równości i niedyskryminacji (art. 32 Konstytucji RP).

V. Wnioski

1. Obowiązek wypłaty stypendium doktoranckiego w wysokości nie niższej niż wskazana w art. 209 ust. 4 pkt 2 ustawy PrSzkolWyżN ciąży na podmiocie prowadzącym szkołę doktorską niezależnie od źródła jego finansowania.
2. Opóźnienia w przekazaniu środków pieniężnych na pokrycie stypendiów doktoranckich, nawet wynikające z braku pomyślnego zakończenia procesu sprawozdawczego nie powinny negatywnie wpływać na realizację prawa do stypendium doktoranckiego, w tym do zabezpieczenia społecznego. W takiej sytuacji stypendium doktoranckie przynajmniej w ustawowej wysokości minimalnej winien wypłacić podmiot prowadzący szkołę doktorską w sposób przewidziany w przepisach PrSzkolWyżN, tj. w miesięcznych transzach.

VI. Zastrzeżenia

1. Niniejsza opinia posiada walor doradczo-informacyjny, nie ma natomiast charakteru wiążącej wykładni prawa. Opinie Rzecznika Praw Doktoranta KRD wydawane są w granicach kompetencji przyznanych przez właściwe przepisy prawa, wyłącznie na podstawie stanu faktycznego i dokumentów przedstawionych przez Zgłaszających oraz faktów powszechnie znanych.
2. Opinia uwzględnia stan prawny aktualny na dzień jej sporządzenia.
3. Autor Opinii zastrzega jednak, że zawarte w niej wnioski mogą ulec zmianie w przypadku ujawnienia dodatkowych informacji lub dokumentów, zmiany przepisów prawa lub ich wykładni, a także odmiennych od dotychczasowych linii orzeczniczych rozstrzygnięć organów administracji publicznej oraz sądów.
4. Niniejsza Opinia została sporządzona w odpowiedzi na zgłoszenia kierowane do Krajowej Reprezentacji Doktorantów przez doktorantów realizujących program „Doktorat wdrożeniowy” do wykorzystania uzasadnionego potrzebą ochrony praw doktoranta lub kandydata do stopnia doktora.

Rzecznik Praw Doktoranta

/-/

r.pr. Barbara Pietrzyk-Tobiasz

